

ÇEVRE İNCELEMESİ

YER ADI	: AKBÜK
BAĞLI BULUDUĞU İLÇE	: DIDİM
BAĞLI BULUNDUĞU İL	: AYDIN
İNCELEMİYİ YAPAN ÖĞRETMEN	: MURAT ÖZPINAR
İNCELEME YILI	: 2020
DEĞİŞİKLİK TARİHİ	: -

COĞRAFİ DURUM VE ULAŞIM

İNCELEME YERİ HARİTASI/KROKİSİ

KOMŞU İL / İLÇE

: İLLER; İZMİR, MUĞLA, İLÇELER; SÖKE, MILAS

Akbük, Aydın iline bağlı Didim ilçesinin bir beldesidir. Etrafı zeytin ve çam ağaçları ile kaplı olan dağlarla çevrilidir. Kuzeyinde Karadiken ve kuzey/doğusunda Ilbira Dağları; doğusunda Kazıklı Köyü, güney/doğusunda Bozbük Köyü, güneyinde Ege Denizi ve batısında Didim bulunmaktadır. Etrafında ise, Tilki Tepesi, Kartal Tepesi, Gök Tepe ve Çam Tepe isimli tepe ve mevkiiler bulunmaktadır. Akbük'ün deniz kıyısı uzunluğu 15 kilometredir. Yüzölçümü 25 kilometrekare olan Akbük, Çukur, Yavan ve Yarık isimli birbirinden bağımsız üç koya sahiptir. Akbük'ün sahil şeridi Saplıada'dan başlayarak Bozbük'e kadar devam eder.

Akbük, Didim ilçe merkezine 23, Aydın il merkezine 106 km uzaklıkta olup doğal limana bulunan belde 15 km'lik bir sahil şeridine sahiptir. Muhteşem doğası ve güzel sahilleriyle tam bir tatil cenneti olan Akbük, farklı mekanlar arayanlar için ideal bir tatil beldesidir. Didim'e göre daha yüksek tepelerin bulunduğu, orman alanı ve yeşil alan bakımından oldukça zengin bir beldedir.

Akbük'e ulaşım karayolu ile Didim ve Milas üzerinden gerçekleştirilebilmektedir. Didim ve Milas'a yaz turizm sezonu boyunca ülkemizin hemen hemen tüm illerinden düzenli otobüs seferleri ile ulaşılabilir. Ayrıca, İzmir ve Aydın Otobüs Terminalleri'nden Didim'e karşılıklı olarak gün içinde düzenli otobüs seferleri yapılmaktadır. Kis aylarında sefer sayısında azalma gözleniyorsa da; Nisan - Mayıs aylarında hareketlenen turizm sezonu ile birlikte normale döner. Kış aylarında çeşitli şehirler arası otobüs firmaları tarafından sabah ve akşam olmak üzere günde iki kez İzmir, Ankara, İstanbul - Didim arasında düzenli seferler yapılmaktadır. Otobüs ile İzmir'den Didim'e ulaşım yaklaşık 2 saat, Aydın'dan ise 1,5 saat sürmektedir. Didim'e otobüsle ulaşım İstanbul'dan 11 saat, Ankara'dan 10 saat kadar sürmektedir.

Didim otogarından Akbük'e yaz-kış sürekli çalışan minibüslerle yaklaşık 30 dk içinde ulaşılabilir. Milas'tan Akbük'e ulaşım ise sürekli çalışan minibüslerle yaklaşık 45 dk sürmektedir. Ayrıca yaz sezonunda Söke-Akbük arasında çalışan minibüsler de mevcuttur.

Akbük'e oldukça yakın 3 havaalanı mevcuttur. Bunlardan İzmir Hava Limanı Akbük'e 150km, Bodrum Hava Limanı 45 km., Dalaman havaalanı ise 120 km uzaklıktadır. İzmir Hava Limanı'ndan karayoluyla 1,5 saatte, Bodrum Havalimanı'ndan ise 45 ila 60 dakikada Didim'e ulaşmak mümkündür. Ulaşım; taksi, dolmuş ve otobüsler ile yapılmaktadır.

Yaz Sezonu boyunca Didim-Bodrum, Bodrum-Datça arasında feribot seferleri yapılmaktadır. Yine, Yunan adaları İstanköy(Cos) ve Rodos'tan düzenli feribot seferleri ile Bodrum üzerinden Didim'e ulaşmak mümkündür.

Akbük'ün bazı yerleşim birimlerine uzaklığı şu şekildedir:

Akbük-Didim: 22 km

Akbük-Söke: 50 km

Akbük-Milas: 66km

Akbük-Bodrum Havaalanı: 38 km [Kazıklı orman yolundan]

TARİHÇE

Aydın ili Didim ilçesi sınırları içinde bulunan Akbük Beldesi, çok eski tarihlerden bu yana yerleşim yeri olmuştur. Akbük yöresinde ilk iskân izlerine Arkeolojik buluntulara göre Katkalitik Çağa yani M.Ö. 4000 yıllarında rastlanmaktadır. Özellikle Saplıada ve Kömürlüada arasında Tunç çağa ait yani M.Ö. 3000 yıllarına ait buluntular ele geçmiştir. Bu nedenle Akbük Batı Anadolunun tarih çağları öncesine ait buluntu vermesi açısından önemlidir. Burada ayrıca Geometrik ve Miken Dönemi buluntular da ele geçirilmiştir. Arkayik Dönemde yani M.Ö. 6 yüzyılda Akbük yöresinde TEICKIOUSSA kentinin büyük bir kent olduğu bilinmektedir. Adı Teikhes (Sur Duvar) surlu veya berkitilmiş anlamındadır. Teichioussa kenti antik bölgelerden İyonya Bölgesinin güneyinde, Milet kentinin 25 km kadar güneydoğusunda yer alıyordu. Bu kent Atikte-Delos Birliği listelerinde Milete bağlı olarak görülür. Saplıada da M.Ö. 6 yüzyıla ait Hippedamos planlı yerleşim sonraları tahrip edilmiştir. Yerleşim etrafındaki surlar deniz tarafından yok edilmiştir. Antik Çağda önemli bir yer tutan Akbük Beldesinde Rum kilisesi bulunmaktadır.

Akbük'deki insan yaşamının kökeni ise, antik çağlara dek uzanmaktadır. Tarihçiler Akbük yöresindeki sosyal yaşamın M. Ö. 4.000 yıllarına dayandığı ifade etmektedirler. Akbük yöresinde oluştuğunu bildiğimiz ilk kent, Teichioussa adını taşımaktadır. Bu isim Türkçe'de, surlu duvar ya da sur duvarı anlamına gelmektedir. Söz konusu yerleşim birimi, o dönemlerde Attika Delos Deniz Birliği'ne üye ve Milet kentine bağlı bir yapılanma içerisindeydi. Tarihin o dönemlerinde böyle bir birliğin oluşturulmuş olması, uygarlığın gelişme düzeyini ortaya koyan önemli bir göstergedir. Söz konusu "Birlik", Antik dönemde Ege Denizi'nde kıyısı bulunan ve ekonomisi güçlü olan kent devletlerinin oluşturduğu ticari birlik ve nitelikli bir organizasyondur.

Akbük içinde yer alan Saplıada'da M. Ö. 6. yüzyıl dolaylarında Hippedamos isimli planlı bir yerleşim birimi oluşmuştur. Ancak daha sonra tahrip edilen bu yerleşim bölgesine ait kalıntılar bugünlere kadar kalmış durumdadır.

Tarihi kayıtlar incelendiğinde, Akbük'de, iki antik kentin izlerine rastlamak mümkün olmaktadır: Bunlardan birisi; sarnıç mevkiinde bulunan Pladasa, öbürü ise Teikhiousa'dır. Pladasa hakkında bir bilgiye ulaşmak mümkün

olamamaktadır. Teikhiousa hakkında ise, Bilge Umar'ın Karia isimli kitabında geniş bilgilere yer verilmiş bulunmaktadır. Bilge Umar'ın kitabından Teikhousa hakkında yer alan bilgilerin özeti şöyledir: Teikhiousa, Helen dilinde, sur (teikhos) ile çevrilmiş kent, anlamına gelmektedir. Bu kentin adına ilk kez Atina ile Isparta arasında süren savaşlar sırasında [M. Ö. 412] rastlıyoruz. Söz konusu yılda, İonia'nın en önemli kent-devleti olan Miletos, Delos Birliği'ni bir imparatorluğa dönüştüren ve tüm birlik üyesi kent devletlerini bağımlı hale dönüştüren Atina'ya baş kaldırmıştı ve limanını Atina donanmasına kapatmıştı. Kendisi ile birlikte hareket eden Isparta ise, Atina'ya karşı İran desteğini sağlamışlardı. Bu gelişmeler sürerken bir gün, bölgeye gönderilen Isparta donanması Teikhiousa'nın önündeki körfezde geceyi geçirmek üzere konaklamış iken, Atinalı Alkibiades at sırtında çıkageldi ve donanma komutanlarına, Atinalıların Mileteos'u sıkıştırmakta olduğunu haber vererek derhal harekete geçmelerini öğütledi. Isparta donanması, ertesi gün Miletos'a doğru yol aldı. Atinalılar daha önce kentten çekildikleri için rahatça limana girdi. Donanma bir gün sonra, tekrar denize açıldı. Ancak daha sonra, kıyıda bırakılan bazı malzemeyi almak için Teikhiousa'ya geri döndü. Konaklama yerine o gün de İran'ın Batı Anadolu'nun orta ve güney bölümleri valisi Tissaphernes, yanında askerleriyle gelmiş, donanma komutanlarını Atina yandaşı İassos [Bugünkü adı Kuyukşlacık] kentine saldırmak için kışkırtmış, komutanlar da onun öğüdüne uymuşlar ve bu kenti fethetmişlerdi.

Teikhiousa'nın tarihçesi üzerine kit bilgimizin ikinci kısıtı, Miletos'tan Didyma'ya giden, daha doğrusu Didyma yakınlarındaki panannos (yani, her yanı güvenli) denen deniz girintisinden Didyma tapmağına giden kutsal yol yanında sıralanmış olan Brankhos Oğulları heykellerinden biriyle ilgilidir.

Hemen hemen tümü, Osmanlı'nın izniyle, 19. yüzyılda İngiltere'ye götürülmüş olan bu arkhaisk (İ.Ö. 479 öncesi yapımı) heykellerden birisinin, Brankhos Oğullarından, Teikhiousa tiranı Hares'e ait olduğu saptanmıştır.

Bir torba gibi Ege Denizi'ne uzanan Kazıklı yarımadasının kuzey yanında kurulmuş olan Akbük beldesi ile ilgili ilk yerleşim bilgi notları bu kadarla sınırlıdır.

Mandayla Körfezi olarak bilinen Akbük Koyu tümüyle doğal, derin ve korunaklı bir girintinin çevresinde yapılanmıştır. Aynı yarımada'nın güney yanındaki deniz girintisinin ucunda pek korunaklı bir diğer liman olan Kazıklı koyu bulunmaktadır. Bir zamanlar, Teikhiousa'nın kapladığı, şimdi görünür tarihsel yapı kalıntısı bulunmayan bu yöre tümüyle sit alanı ilan edilmiş ve koruma altına alınmıştır. Dolayısıyla bu alanda sahil yağmacılığı ve çarpık kentleşmeye izin verilmemektedir. Ancak halen her nasılsa yapılmış bulunan birkaç derme çatma yapının duvarlarının inşası için ilkçağ mimarlık yapıtlarından kalma taşların kullanıldığı bilinmektedir.

Akbük, tarih boyunca Menteşe Beyliği ve Osmanlı İmparatorluğu toprakları içinde yer almıştır. Akbük, Türk-Yunan nüfus değişiminin [tarihsel deyim ile Mübadele'nin] gerçekleştirildiği 30 Ocak 1923 tarihine kadar önemli bir Rum yerleşim bölgesiydi. Yaklaşık olarak 100 hanede 400'e yakın Rum yaşamaktaydı.

1924 yılı ile 1936 yılları arasında ise Akbük, birkaç Yörük ailenin yaşadığı ıssız bir yöre idi. 1936 yılında Van'dan yapılan "Mecburi İskân" uygulaması sonucunda yöreye 10 Kürt ailesi yerleştirildi. 1945 yılında ise, komşu köy olan Kazıklı'da yaşayan fakir ailelere Akbük'de 20 yıl vadeli "Toprak Dağıtım" yapıldı. 1945 yıllarında Akbük, Kazıklı Köyü'nün 20 haneli küçük ve önemsiz bir mahallesi halindeydi... Daha sonra Akbük, 1955 yılında, Milas'a bağlı, 35 haneli bir köy haline geldi. İtalyanların, şu anda "Batı Yıldızı" olarak isimlendirilen yere bir iskele yapmış olduklarını biliyoruz. Söz konusu iskelenin yapılmasının amacı, İtalyanların yörede işlettikleri bir kırmızı mermer ocağından elde ettikleri mermeri İtalya'ya taşımalarıdır. Söz konusu iskelenin kalıntıları halen bellidir. Sözü ettiğimiz mermer ocağının yeri ise, bugünkü top sahasının üst kısmındadır.

Akbük, idari birim olarak 1990 yılında Milas'tan ayrılarak Yenihisar'a bağlandı. Bugün Akbük, Akyeniköy ile birlikte Didim'in iki beldesinden birisidir.

AKBÜK İSMİNİN ANLAMLI

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde "Bük" sözcüğü şöyle tanımlanıyor:

- 1.- Ovada veya dere kıyısında çalı topluluğu.
- 2.- Böğürtlen
- 3.- Akarsu kıyılarındaki verimli tarlalar.
- 4.- Dönemeç.

Akbük; ismindeki "bük" ekini; vaktiyle çalılarla kaplı bir yöre olmasından, böğürtlenin bol olmasından veya coğrafi açıdan itibariyle dönemeç konumunda olmasından almış olabilir.

İsmi başında yer alan "Ak" sözcüğünün ise, körfezdeki deniz suyunun temizliği ve berraklığını ifade etmesi bakımından uygun görüldüğü bilinmektedir.

YAŞAYIŞ ve EKONOMİK HAYAT

Belde gürültüden uzak, havasının temizliği ile ün kazanmıştır. Ekonomisi balıkçılık ve turizme dayalıdır. 1 adet mavi bayraklı plajı vardır. Akbük körfezi balıkçılık için adeta bir cennettir. Balığı bol ve çeşitlidir. Hafta sonu olta balıkçılığı için de son derece uygundur. Civarında yat turizmi de yapılmaktadır. Denizin mavisini ormanın

yeşilin buluşma noktasında tatil yapmayı arzulayanlar için bulunmaz bir cennet niteliği taşımaktadır. 5 bin hektarlık alanı kaplayan Akbük, oteller, pansiyonlar, tatil köyleri, barlar, diskolar ve tüm kentsel donanımları ile modern bir kent görünümündedir. Hızlı gelişimi ile bugün önemli bir turistik potansiyelin var olduğu Akbük, Avrupalı turistlerin gözde merkezleri arasında yer almaktadır. Akbük çok sayıda otel ve pansiyonun yanı sıra, dev yazlık siteler, kooperatiflerle çevrilmiştir. Emlak ve inşaat sektörü son derece canlıdır. Club Lokea**** Caprice Thermal Palace***** Ramada Resort Otel**** gibi bilinen turizm tesisleri bu bölgede bulunmaktadır. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine toplam nüfus 4-5 bin arasındadır. Ancak yaz ve kış nüfusu arasında büyük farklılık vardır. Yaz aylarında nüfus katlanmaktadır.

1922 de Rum nüfusun göçü nedeniyle nüfusu azalmış 1990'lardan itibaren turizm sektörünün gelişmesiyle eski canlılığına kavuşmuştur. Rumlardan kalan Tarihi Kilise hala sağlam olup, her yıl yüzlerce turist tarafından gezilmektedir. Kilise belediyenin öncülüğünde restore edilerek 2007 yılından itibaren kültür merkezi ve kütüphane olarak hizmet vermeye başlamıştır.

Sahte Cennet (Mandalya Koyu) dışında, Kazıklı, Bozbük gibi yan köyleri de bulunmaktadır. Temiz ve güzel bir denizi vardır, tatil yapmak için güzel bir seçenektir. Doğal yaşamın zevkini tatmanın gösterildiği en güzel yerlerden biridir.

EĞİTİM HAYATI

Hayırsever Vatandaş Nurullah Kocabıyık tarafından yaptırılan Okulumuz ilk olarak 25 Şubat 1999 yılında eğitim öğretim hizmetine açılmıştır. 18 derslik olarak öğretime başlamıştır. Ardından okul içerisindeki derslikler birleştirilerek okula bir konferans salonu, bir ana sınıfı ve birde kütüphane yapılmıştır. 2000-2001 Eğitim öğretim yılından bu yana 10 derslik olarak eğitim öğretime devam etmektedir. Okulumuz eğitim öğretim hizmetine başladığı ilk yıldan bu yana çağdaş eğitim-öğretimin gerekleri; uygun fiziksel mekânların temini, eğitim-öğretim araç ve gereçlerinin sağlanması, eğitim-öğretim ve yönetim süreç standartlarının belirlenmesi ve en güzel şekilde yürütülmesi konusunda eğitim bölgemizde var olan ilköğretim okulları içinde örnek teşkil etme yolunda güzel adımlar atmaktadır. Sportif faaliyetler, resim, müzik, halk oyunları, tiyatro, satranç, izcilik gibi ders dışı faaliyetlerle de sosyal etkinlikler bakımından zengin faaliyetler okulumuz bünyesinde gerçekleştirilmektedir.

Okulumuz Didim İlçesine bağlı Akbük mahallesinin tek ilkokuludur.

Bina fiziksel yapısı olarak okulda; 1 müdür odası, 1 müdür yardımcısı odası, 10 derslik, 15 şube, 1 öğretmenler odası, 1 jimnastik salonu, 1 kütüphane, 1 araç-gereç odası, 1 halı sahası bulunmaktadır. Ayrıca okulumuz bünyesinde sınıflarımız akıllı tahta, LCD TV ve projeksiyon cihazları ile eğitim-öğretim çalışmaları sürdürmektedir.

Nurullah Kocabıyık İlkokulu 1 müdür, 1 müdür yardımcısı, 19 öğretmen, 2 destek personeli, 267 öğrenci ve duyaralı velileri ile eğitimde kaliteyi yakalama sürecinde hızla ilerlemektedir.

